

This question paper contains 02 printed pages.

Roll No.:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

S. No. of Question Paper : 3047

Unique Paper Code : 2131303

Name of the Paper : Self Management in Gita (Paper No. VII)

Name of the Course : B.A. (Hons.) Sanskrit

Semester : III

Time Allowed - 03 Hours

Maximum Marks - 75

समय - 03 घण्टे

पूर्णाङ्क - 75

F-5

(Write your Roll No. on the top immediately on receipt of this question paper.)

Note – Unless otherwise required in a question, answers should be written in Sanskrit or in Hindi or in English; but the same medium should be used throughout the paper.

टिप्पणी - अन्यथा आवश्यक न होने पर इस प्रश्न-पत्र का उत्तर संस्कृत या हिन्दी या अंग्रेजी किसी एक भाषा में दीजिए; परन्तु सभी प्रश्नों का माध्यम एक ही होना चाहिये।

1. प्रत्येक वर्ग में से किसी एक पद्य को चुनते हुए कुल पाँच पद्यों की व्याख्या कीजिए :

Explain Five of the following by choosing one verse from each section :

5 x 7

A

(i) ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः ।

मनः षष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति ॥

(ii) सत्त्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसम्भवाः ।

निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम् ॥

B

(i) धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ।

मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय ॥

(ii) किं कर्म किमकर्मेति कवयोऽप्यत्र मोहिताः ।

तत्ते कर्म प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वा मोक्षयसेऽशुभात् ॥

C

(i) इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोऽनुविधीयते ।

तदस्य हरति प्रज्ञां वायुर्नावमिवाम्भसि ॥

(ii) आवृतं ज्ञानमेतेन ज्ञानिनो नित्यवैरिणा ।

कामरूपेण कौन्तेय दुष्पूरेणानलेन च ॥

P.T.O

D

- (i) न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते ।
तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति ॥
- (ii) अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्विधम् ।
विविधाश्च पृथक् चेष्टाः दैवं चैवात्र पञ्चमम् ॥

E

- (i) यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत् ।
यत्तपस्यसि कौन्तेय तत्कुरुष्व मदपणमम् ॥
- (ii) अनपेक्षः शुचिर्दक्षः उदासीनो गतव्यथः ।
सर्वारम्भपरित्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥

2. श्रीमद्भगवद्गीता के आधार पर आत्मप्रबन्धन की प्रक्रिया विस्तार से लिखिये ।

Write in detail – the process of self-management on the basis of Srimadbhagavadgita.

अथवा (Or)

श्रीमद्भगवद्गीता के आधार पर मानसिक द्वन्द्वों के प्रमुख कारणों का विवेचन कीजिये ।

Discuss the causal factors of conflict and confusions of mind.

11

3. 'कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन' अथवा 'आत्मवश्यैर्विधियात्मा प्रसादमधिगच्छति' की विस्तृत विवेचना कीजिये ।

Discuss in detail – **Either** 'karmanyevadhikaraste ma phalesu kadacana' **Or**
'Atmavasyairvidheyatma prasadamadhigacchati'.

11

4. निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिये:

Write short notes on any three of the following:

3 x 6

- (i) रजोगुण
Rajas Quality
- (ii) मोहकलिल
Myriad of Delusion
- (iii) स्वाध्याय
Svadhyaaya
- (iv) आहारशुद्धि
Purity of Diet
- (v) शुभाशुभपरित्यागी
Who renounced both Good and Evil